

Tari István

DÖBBENETES PÁRHUZAMOK

Újabb börtönnapló

2020. március 21.

Tegnap reggel 8 órától lezárták Szerbia határait a személyforgalom előtt. Déltől már nem működött a települések közötti tömegközlekedés.

Lenke lányom hív Stockholmból, kihangosított okostelefon-vonalon hosszan beszélgetünk. Időnként a háttérből férje, Miklós is hozzászól, tizenhét hónapos Bercike unokánk már jobban van, nem tudják, átesett-e a koronán, hosszan és követelődzve sír, szeretné megkóstolni a nyers tésztát, mely beszélgetésünk közben a sütőbe kerül. A svédek nem merik bezárni az általános iskolákat, az óvodákat és a bölcsődéket. – A bezártság következtében jelentkező családon belüli erőszak elszaporodásától jobban félnek, mint a vírustól – állapítjuk meg közösen.

Teri lányom is jó hangulatban hív föl bennünket Pestről. Ezen a héten nála vannak a gyerekek. Azt ecseteli viccesen, hogy barátnői körében mekkora a riadalom.

2020. március 26.

Erikának, a felföldi Csallóköz elnevezésű hetilap szerkesztőjének kérdésére válaszolva írom: legutóbb, szinte napra pontosan, 21 évvel ezelőtt vezették be nálunk a hadiállapotot, 1999. március 24-én kezdték a NATO harci gépei Szerbiát bombázni, ami 78 napon át tartott. Az a több mint két és fél hónapos hadiállapot tanított meg bennünket arra, hogy mit jelent az áram, a víz, a közszükségleti cikkek hiánya. Akkor tanultuk meg azt is, hogy nem kell rettegnünk, hogy minden elmúlik egyszer, hogy a legkegyetlenebb helyzeteknek is vannak túlélői – hogy a saját időnkben éljünk. A 21 évvel ezelőtti hadiállapot csak előttünk, katonaköteles férfiak előtt zárta le az ország határait.

A jelenlegi (rögtönzésekben bővelkedő, választási kampányt megszakító) szükségállapot, képletesen szólva, szinte mindenkit országos

méretű börtönbe zár, az ötezer lakosnál nagyobb településeken élő 65 évnél idősebbeket egész napos kijárási tilalommal sújtva. Az ötezer lakosnál kisebb településeken a 70 évnél idősebbekre vonatkozik az egész napos kijárási tilalom. A 65/70 évesekre vonatkozó kijárási tilalom csak hetente egyszer, hajnali három és nyolc óra között szünetelven nyújt lehetőséget az idősebbeknek otthonaik elhagyására, a hajnali 4 és 7 óra között nyitva tartó üzletekben való bevásárlásra. A 65 évnél fiatalab-
bak számára naponta 17 órakor kezdődik és hajnali öt óráig tart az országos kijárási tilalom, melynek megszegőire 3-tól 12 évig terjedő börtönbüntetés, illetve nagy összegű pénzbírság vár.

Szerbia lezárta határait saját állampolgárai előtt is! Rengeteg vendégmunkás, turista rekedt kint, nem térhet vissza a saját otthonába. Leginkább ez döbbenett meg: eddig ezt a megoldást elképzelhetetlennek tartottam.

2020. április 5.

Ebéd előtt Fanni unokám hív Pestről. Rövid ideig látom is a telefon képernyőjén: már kész nagylány képe mosolyog rám, arcába hulló, vékony, befont hajtincsével. Mondjuk neki, hogy a hétvégi kijárási tilalom alól itt, Óbecsén, Dani unokatestvére is kibújt egy rövid időre, hisz az alsóvárosi templomunkban hárman vehetnek részt a misén: a pap, a kántor meg a harangozó. Nos, Daniból harangozó lett a mai napon, hozott is a templomból megszentelt barkát – így kerülhetett az idén asztalunkra virágvasárnap, a kijárási tilalom idején.

Délután Lenkével beszélgetünk. Svédországban még mindig tiltás nélkül mozognak az emberek. A svédek körében ismeretlen dolog a tiltás. Rengeteg pénzt nyomnak a nyugati világban a vírussal kapcsolatos kutatásokba, mondja Lenke, melyekre mostanában munkahelyének, a Karolinskának a kutatócsoportjait is nagyban ösztönzik. Egyesek szerint az lenne a legolcsóbb és legegyszerűbb, ha az embereken való kísérletezést az afrikaiakon kezdenék el.

Üzletnek is óriási a Covid-19.

2020. április 14.

Kevés hűvös eső esett, már nagyon száraz a föld. Kertünket művelem, előbb kihajtott lila hagymákat duggatok a földbe, majd a kánna rizómáiból, magyarul a rózsánád gyöktörzseiből ültetek el egy zsáknyt, közel a szomszéd kerítéséhez.

Huszonegy évvel ezelőtt is, szinte napi rendszerességgel vezettem naplót, melynek válogatott részleteit könyvemben is megjelentettem. Kézzel írott egykori háborús naplómban lapozva látom, hogy a 21 évvel ezelőtti, április 14-i részletének közléséről lemondtam, pedig most fontosabb kordokumentumnak tűnik. Át is másolom:

Marcsu hájas kiflit süt, Erős Lajos bátyám 11 körül megérkezik. Első verseskönyvét most adta ki Ürményházán, ahol a falu idősödő (nálam napra pontosan 22 évvel idősebb) plébánosa. Átadja frissen nyomtatott, vékony könyvét, melyhez ajánló sorokat írtam. Belelapozva sokallom, első látásra is, a fölbukkanó nyomdahibákat. Ebéd előtt átnézzük még a püspökké szentelt, bánsági apostoli kormányzó, az 1992-ben elhunyt Jung Tamás BÍBORLÓ VERSEK című verseskönyvét, melyhez szintén írtam egy rövid fülszöveget:

„Huszonhat évesen kezd el verset írni ez a székelykevei születésű római katolikus pap, aki fiatalos energiákkal tanítani akar, hiszen közössége javára tanult. Mint a régiek! Akik hivatástudattal, küldetéstudattal tértek vissza szülőföldjük apró falvaiba a nagyvilág híres egyetemeiről, akik emelkedetten akartak szólni. És nagyon is tisztában volt azzal, hogy a vers lüktetése, muzsikája fölerősítheti, emlékeztetést teheti a fontos üzeneteket.

»A szeretet nem tétlenség, / Nem sóhajok galuskája« – írja Jung Tamás. Abban a korban, melyben világok esnek szét és állnak össze, amikor a népi-írtás nagyüzemivé, a Föld ember általi megsemmisítése, a globális öngyilkosság pedig az atomfegyver föltalálásával lehetővé válik.

Harminchét évesen hagyja abba versei lejegyzését. Megjelentetésükre nem is gondolhat azokban a cinikus megaláztatást zuhogtató években, amikor az értelmiségiek, az írók, a költők jelentős többségét a napi politika jól megfizetett propagandistáivá züllesztte le a bűn összetartó ereje.

Nem volt formaművész, ám kiemelkedő költői érzékkel rendelkezett a barbárság győzelmén kesergő Jung Tamás. Közösségünk sérelmeit fölpanaszoló versei nemcsak a vérbosszút, a szabad rablást és a vallásüldözést államilag támogató kor dokumentumai, nem csupán egyházi líránk, hanem egész irodalmunk figyelmet érdemlő, időszerűségükből semmit sem veszítő alkotásai.

Óbecsén, 1999 nagycsütörtökén”

2020. április 20.

Mennyi örömöm terem máris a kertben. A rebarbara új leveleit nézegetem, átültetett diófánkon is megjelentek az új hajtások. Többi diófánk megkezdte virágzását. Kiszabadítom a mindent eluráló tyúkhúr fogságából a lestyánt, friss csokrot viszek konyhánkba a menta hajtásaiból. Aztán régi naplóm 21 évvel ezelőtti, máig közöletlen, kéziratos lapján időzöm, azt másolom be számítógépembe.

„Az éjszaka folyamán teljesen szétlőtték a nisi dohánygyárat, egyszerre ment füstbe a legnagyobb füstölőnivalót gyártó üzem. Ez nagyon fájni fog, hisz a szenvedélybeteg Szerbiában az egyik legfontosabb feszültségcsökkentő eszköz, az alkoholos ital után, a cigaretta.

Zsóka is hozza a gazdaboltból a hírt, hogy szüleit kórságossá téve, hazatért a kórházból a halottnak hitt fiú, az a fiatal magyar katona, aki meghalt Koszovóban, akit el is temettek Moholon, állítólag az apja titokban belenézett fia koporsójába, melyben a felismerhetetlenségig szétroncsolt fej látványa már nem keltett gyanút. (...) Óbecse környékéről nyolcvanvalahányan nem tettek eleget a behívóparancsnak – egyesek ezt is tudni vélik. Pár hétig vártak rájuk, talán most adják át őket a hadbíróságoknak. Sajnos a javaiktól is megfoszthatják, sőt még az országból is kitoloncolhatják őket. (...) Amikor (1995-ben) katonaszökevényekként amnesztiát kaptunk, a parlament megszavazta azt is, hogy a továbbiakban akik nem tesznek eleget a behívóparancsnak, még az ingatlanjaikat is elveszíthetik.”

Valószínűleg holnaptól enyhítenek vesztégzárrendeletükön, ami azt jelenti, hogy megnyílhatnak a zöldségpiacok, hogy a 65 évnél idősebbek hetente háromszor: kedden, pénteken és vasárnap 18 és 1 óra között fél órát sétálhatnak, ám legfeljebb csak hatszáz méternyire távolodhatnak el otthonuktól.

Döbbenetes, mit művelhet a szerb kormány a járványügyi helyzetre hivatkozva! Ez csak kiskorú, kiskorúsított emberek tömegeivel tehető meg.

2020. április 24.

Szent György napja, valamikor az állatok kihajtásának napja volt. Fél délelőttön át álmosan kóválygok, maszkosan nehezebben, inkább a járásukról fölismerhető kortársaimra, az öregek heti egyszeri, most pénteki napra eső, hajnali bevásárlási lehetőségeire gondolva. Nagykorú naplóm böngészéséhez vissza-visszatérve: egyre jobban beke-
rítetek, eluralkodnak rajtam a huszonegy évvel ezelőtti döbbenetes párhuzamok.

„Anyósom éjszakánként nem tud aludni a harci repülők zúgásától. Tizenharmadik évébe lépett éppen, 1945 tavaszán, amikor átélte mindazt, amit etnikai tisztogatásnak nevez ma a világ. Mozsrórlól és környékéről, Titel közeléből azokat a magyarokat, akiket nem végeztek ki a szerb partizánok, összeszedték és kollektív bűnössé nyilvánítva őket, elűldözték a szülőföldjükről. Kilakoltatásuk, elűldözésük – sőt a kirablásuk is! – teljesen szervezeten, a mai etnikai tisztogatások forgatókönyvét megalapozva történt. Akik akkor részt vettek a magyarok megkínzásában, legyilkolásában, kirablásában és elűldözésében, később, a fasizmus legyőzőiként, a harcos szövetség hangadóiként, különféle előnyjogokat élvezve, sokan vezetői beosztásban, háborús érdemeikből éltek meg, hisz több mint négy évtizeden át teljhatalmuk volt. Ezért nem történt meg Szerbiában a rendszerváltás, hisz ezeknek az embereknek az utódai az etnikai tisztogatást és a szabad rablást joggal tekinthették/tekinthetik igazi megélhetési lehetőségnek, hiszen szüleik nemcsak büntetlenül megúszhatták szörnnyű tetteiket, hanem még elismerésben is részesülhettek azokért. (...) Persze amíg a régi és új tömeggyilkosok, amíg a régi és új etnikai tisztogatások eltervezői és kivitelezői szabadon sétálhatnak közöttünk, sőt, kiemelt politikai szerepet is vállalhatnak, amíg Szerbia megtagadhatja a háborús bűnök elkövetésével gyanúsítottak kiadását, addig elérhetetlen messzeségbe kerül a megtisztulás lehetősége.”

2020. április 26.

Egy torontáltordai házat szeretne eladni 3000 (szavakkal: háromezer) euróért magyar nevű tulajdonosa; az árammal, vezetékes vízzel ellátott házban három szoba, két folyosó, konyha, fürdőszoba van, telekkönyvileg minden legálisan bejegyezve, nyilvántartásba véve, azonnal a vevő nevére átírható! Az óriási udvaron két istálló, egy garázs, két fész, három göré disznóállal található – áll a fényképekkel illusztrált, hívható maroktelefonszámmal is ellátott, a Fészen szerb nyelven közzétett hirdetésben.

Torontáltorda Óbecsétől 40 kilométerre található, a kettéosztott Bánság Szerbia által megszerzett részén. Azon kevés bánsági településhez tartozik, melyben a magyarság többségben él, mostanában szigetmagyarság elnevezéssel illetve. Torontáltorda és Óbecse között, nagyjából félúton, az országútról északi irányba tekintve, 3-4 kilométeres távolságból egy romtemplom látványa bontakozik ki, mutatja meg magát. Igen, vidékünk egyetlen és romos állapotban megmaradt, középkori temploma, melyet a kilencvenes évek óta a délvidéki magyarság Aracsként, Aracsi Pusztatemplomként emleget. Ezen a helyen már

Szent István korában is templom állt, az aracsi kő felirata innen származik, és a Becskerek felől érdeklődő, magyar nyelven énekelt dal elsőként lejegyzett kottája is erről a vidékről származhat.

Nézem a magyar tulajdonos által szerb nyelven hirdetett torontáltordai házról, a tágas, gondosan megtervezett falusi udvarról készített színes fényképeket. Száz évvel ezelőtt menekülhetett, hagyhatta el szülőföldjét ennyire tömegesen, mint manapság, a délvidéki magyarság. Száz évvel ezelőtt kótyavetyélhette el ennyire olcsón, oly sok munkával megteremtett értékeit a távozó magyarok tömege. Száz évvel ezelőtt juthatott ennyire olcsón elődeink javaihoz a csendes etnikai tisztogatást megalapozó ingyenélők tömege.

2020. április 28.

Palántás emberemet várom, régi jegyzeteimet böngészgetve. Pontosan 21 évvel ezelőtt jegyeztem le: *„Európa összes zugából térnek haza az albán fiatalok. Harcolni akarnak. Meghalni a hazáért! Még nincs elég fegyverük, ám jönnek, majd lesz fegyverük is. Istenem, milyen csodálatos dolgokra képes a nagycsalád ereje. Az igazi emberi értékek a nagycsaládokban születhetnek meg a legkönnyebben. A közösség szempontjából kiemelt értékek melegágya a nagycsalád. Az önzetlenség, az önfeláldozás, a közösségben gondolkodás hiánya robusztja meg azt az Európát, melyhez a magyarság felzárkózni szeretne. Az a túlidealizált Európa, melyhez tartozni szeretnénk, már régóta csak a képzeletünkben létezik.”*

Letöltöm a YouTube-ról a százéves Felsőhegyről 1993. október 24-én készült videofelvételt. A százéves felsőhegyi templom ünnepségén még nagybátyám, a Pappácsi alakja is feltűnik a miséző papok között, sok-sok zentai ismerősöm között.

A megbeszélt időben megérkeznek a palánták.

2020. május 3.

Várhatóan június 14-én vagy 21-én lesz a választás Szerbiában – mondja a szerb államfő. Az országhatárok megnyitásáról már csupán annyit tud kibökní, hogy az egy bonyolultabb kérdés, mely csak fokozatosan intézhető.

A nagyobb szerbiai városok polgárai esténként fazekak, lábasok, serpenyők hangos zörgetésével adnak hangot elégedetlenségüknek a lakótelepek ablakaiból, teraszairól. A hatalmon lévők futballhuligánok bevetésével próbálják meg ellensúlyozni a lakossági tüntetést a kijárási tilalom idején, ami csak fokozza a tömeges lakótelepi elégedetlenséget.

A huligánok hatóságok által támogatott, felszerelt hordái a lakótömbök tetejéről, hangosítással, lobogó fáklyákkal erősítik föl kormánypárti őrzöngésüket.

2020. május 7.

Ma villámpostán levél érkezett az MMA elnökétől, melyben többek között ez áll: *„Az MMA kilenc tagozata évente két-két személy részére tagozati díjat adományozhat.*

Az MMA Irodalmi Tagozata a 2020. évi Illyés Gyula-díjat, a Magyar Művészeti Akadémia Irodalmi-díjainak egyikét Önnek ítélte oda az irodalom területén végzett kiemelkedő, magas színvonalú tevékenysége elismeréseként.”

A díj elfogadásáról egy nyomtatvány kitöltésével szükséges nyilatkoznom, az ünnepélyes átadás dátumáról, a helyzetre való tekintettel, később fognak dönteni.

2020. május 12.

A figyelemfelkeltés és a tiltakozás nem mindennapi módját választotta Ena Nedić, a szerb nyelv és irodalom tanára, aki úgy döntött, hogy Belgrádban, a szerb parlament előtt, elégeti okleveleit. Az elégedetlen tanárnő elégette az általános iskolai színötös bizonyítványát, az egyetemi oklevelét, valamint azokat a tanúsítványokat is, amelyeket az évek során szerzett, és azt üzentte, nem akar ilyen országban élni.

– Szégyellem magam mindenki helyett, akiket nem zavar az a tény, hogy a külügyminiszter egyetlen idegen nyelven sem beszél, a szerb nyelvet pedig idegen nyelvként beszéli; a védelmi miniszter minden becsületes katona szégyene; szégyen, hogy a miniszterelnököt a szexuális irányultsága miatt szavazták meg, nem pedig a képességei alapján; az ország pénzügyminisztere pedig továbbra is dolgozik és irányítja az állam pénzügyeit, miközben a doktori értekezéséről bebizonyosodott, hogy hamisítvány. Ez a cselekedetem egy szimbolikus cselekedet, amellyel eltemetem ebbe az államba vetett hitemet – mondta Nedić.

2020. május 19.

Másik, fiatalabb nőstény cicánk sem véletlenül bújt anyja dobozába, nemrég felnyíló szemű testvérkéje mellé. A teraszra kilépve látom, hogy anyja segítségével éppen megszülte első kiscicáját. Lenkének később okostelefonon, élő adásban közvetítem a második cica megszületését, Berci visongását is hallva. Közben megérkezik Kisákos unokám, akivel

a kertben folytatjuk a palánták elültetését. A paprika után az uborkát tesszük földbe, felfuttatásához kiegészítjük félig késznek számító támrendszerünket.

2020. május 21.

Délelőtt Varga Zoli kézzel írt naplóját böngészem, silabizálgatom az 1993. október 29-én megtartott Becsei Helikonról szóló följegyzéseit. Zoli gyermekkori benuháza óta, tolókokcsiba kényyszerülten, csak a bal kezét tudta használni, azzal a nyomorék kezével írta meg novelláit, kisregényeit, könyveit, melyek a magyar irodalom huszadik század harmadik harmadában született, igen fontos alkotásai. Már régóta készülődöm arra, hogy összeszedjem, számítógépembe vigyem a Becsei Helikonról gyűjtögetett, kallódó dokumentumaimat, hisz huszonhét évvel ezelőtt, a balkáni háborúk idején jómagam is – behívóparancsot megtagadó katonaszökevényként! – közéleti szerepbe csúszva, megszerveztem a délvidéki magyar írók találkozóját. Istenem, mennyire félték akkoriban neves íróink vidékünk magyar elnevezésének használatától! Mekkora botrány kerekedett abból, hogy Délvidéknek neveztem szülőföldünket, hogy a Délvidéki Magyar Írók Szövetségének megalapításához, írotársaim aláírására számítva, útjára bocsátottam a találkozónk alkalmából megnyitott füzetemet.

Este gépem képernyőjén végre megörvendeztet az annyira várt jó hír, nem kell teszteléssel vacakolnunk a beutazáshoz! Persze az Európai Unió határai még zárva maradtak, a magyarországi kiutazáshoz még érvényes a karantén azok számára, akik nem rendelkeznek jóváhagyott méltányossági beutazási kérelemmel.

2020. május 25.

Tíz órától Szerbiából karantén nélkül lehet Magyarországra utazni; Mától szabadon lehet Magyarországra menni, nem lesz karantén; Szabadon Szerbiából Magyarországra – ezekkel a címekkel találkozhat ma a világhálón elérhető, délvidéki tömegtájékoztatás iránt érdeklődő.

Vége a vesztegzárnak – nézek magam elé. De hát akik igazi műveket szeretnének létrehozni, azok jobbára az alkotás, az alkotómunka vesztegzárába kényyszerülve élnek, élhetik le életüket.